

ارتش جمهوری اسلامی ایران
سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس

دژ آهنین

برگی مستند از شش‌هفت روز جنگ تحمیلی

نویسنده: کان: مری مستندی اصل

زحرا جعفر طالب آبادی

سرشناسه: معتمدی اصل، مهری، ۱۳۸۰.

عنوان و نام پدیدآور: دژ آهنین: برگه‌ی مستند از نخستین روز جنگ تحمیلی / نویسندگان مهری معتمدی اصل، زهرا جعفر طالب‌آبادی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران، انتشارات آتشبار، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۳۳۸ص: مصور (بخشی رنگی)؛ ۱۴:۵×۲۱:۵ س.م.

شابک: ۹۰۲۹۳-۴-۱-۶۷۸-۶۰۰-۹۷۸-۱۲۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷-محل

شناسه افزوده: جعفر طالب‌آبادی، زهرا، ۱۳۴۹ -

شناسه افزوده: سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران، انتشارات آتشبار.

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۷۵۴/م ۱۵۹۸ DSR

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۹۳۳۴۴۷

دژ آهنین (برگه‌ی مستند از نخستین روز جنگ تحمیلی)

نویسنده: مهری معتمدی اصل - زهرا جعفر طالب‌آبادی

ویراستاری: محمد رستمی

صفحه آرایی: حامد قره باغی

طرح جلد: بابک جیحون

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۴

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

ناشر: آتشبار وابسته به سازمان حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس معاونت فرهنگی

و هنری ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران؛ تلفن تماس: ۰۲۱-۸۱۹۵۴۱۱۱

سخن ناشر

دوران دفاع مقدس را باید دوران مظلومیت و غربت این ملت نامید. این مظلومیت و غربت را می‌توان در سطر به سطر تاریخ گهربار انقلاب اسلامی ایران به عینه مشاهده کرد. مردمی که از رژیم ستم شاهنشاهی به ستوه آمده، کمر همت می‌بندند و با دستان خالی به صحنه می‌آیند، که این همت بزرگ‌ترین سرمایه آنان بوده و خواهد بود. حضور مستمر و همیشگی، دارا بودن شاخصه‌ها و سنجه‌های گوناگون که می‌توانست عزت را استقرار بخشیده و مقاومت را با لباس وزینی جهت رسیدن به آرمان‌های الهی بر تن این امت کنند، در پیکره این امتی که هر روز رشد می‌کرد و دستان قدرتمند رهبر نظام را توانمندتر می‌نمود.

تا جایی که این باور عمومی پدید آمد که می‌توان با حمایت از یک فقیه جامع‌الشرایط، عادل و شجاع، آگاه بر زمان و غیرتمند، همانند دانه‌های تسبیح حول یک رشته در کنار یکدیگر قرار گرفت و با پرچم اسلام و بیرق مسلمانی فضای جامعه را از رخوت و سستی به قوت و بالندگی تبدیل کرد. شایان ذکر است که در روزهای نخست پیروزی انقلاب اسلامی، مردم همیشه در صحنه که با مشعل

ولایت، کتاب تاریخ ایران زمین را با مصلحت و عزت صحافی می نمودند، هنوز به طور کامل به اهمیت و کارکرد این باور جدید، همانند استکبار جهانی ایمان نداشتند. اما هرچه زمان می گذرد طرح ها، پروژه ها، نقشه ها، ترفندها، ایده ها و آیین های گذشته، مرور می شود.

در سطر به سطر این کتاب دشمنی بیگانه را می توان مشاهده کرد و رد پای آنان را به عینه دید. هرچه از عمر با برکت انقلاب سپری شد، باور آنان به توانمندی مردم در ارائه یک مدل حکومتی جدید بدون اتکا به بیگانگان آشکارتر شد. مردم لحظه به لحظه زندگی خود با انقلاب را غریبال کرده اند. گاهی ضربه زدند و زمانی ضربه خوردند. زمانی زمین خوردند و گاهی بلند شدند. اما حسرت زانو زدن در مقابل بیگانگان را به دل آنان گذاشتند.

در جای جای جبهه در سوت خمپاره های بیگانگان در صدای مهیب موشک ها در غرش هواپیماهای برد بلند گرفته تا نشست های کنفرانس سران در ریاض، منامه و کویت، همه و همه نشان می داد که یک نگرانی عمده در سطح منطقه در حال شکل گیری و هدایت است که پیام واحدی دارد. آن پیام این است که هرکس هر چه در

چخته دارد به میدان آورد تا این انقلاب نوپا به بار نشیند و آلا از آن
الگوگیری خواهد شد و با ندای الله اکبر خود، به سرعت مستضعفان
بر مستکبران و زورمندان و زراندوزان گیتی پیشی خواهند گرفت و
ندای حق در جهان طنین انداز خواهد شد.

صدام سپیکسر علم مبارزه را برداشته و دوباره خود را سرداری
نامید که از سرزمین قادسیه تا تهران خواهد تاخت. افسوس که این
رویا او را فریفت و خسارات جبران ناپذیری را به دو کشور تحمیل
کرد. اما خداوند متعال یاری نمود و ملت مظلوم ما را از این وادی
به سلامت عبور داد و گرد غربت از روی ما زدود و ایران اسلامی را
پر آوازه کرد و صدام و حامیانش را خفت و خوار نمود. اکنون وقت
مرور گذشته رسیده است. گذشته‌ای که دوستان و دشمنان بدون
تعصب و با استناد به اسناد و مدارک، آن را مملو از اثار، فداکاری،
گذشت، سربلندی و افتخار می‌دانند.

سرکار خانم مهری معتمدی اصل با راهنمایی و همکاری استاد
گرانقدر سرکار خانم زهرا جعفر طالب آبادی نویسنده توانا با
نگارش این کتاب سعی نموده تا زوایای پنهان و مسند روز اول
جنگ را به شیوه‌ای زیبا به تصویر بکشند. زوایایی که به عنوان دژ

آهنین معروف شده و با این اقدام دین خود را هرچند اندک به این گمنامان و حماسه آفرینان روزهای اول جنگ ادا نماید. سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران اگرچه این سطور را بی عیب و نقص نمی داند، اما به دلیل این که با قشر تحصیل کرده سروکار دارد افتخار می کند در این تلاش بی ریای نویسندگان شریک شده و به آنها کمک کند تا رویدادهای جنگ را بنگارند. امید است مورد قبول خوانندگان محترم قرار گیرد.

دین الله الزین

معاون مشاور و نشر و آموزش های دفاع مقدس آجا

سرپنجم ملو بریم کهنم

پیشگفتار

تاریخ هشت سال دفاع مقدس سرشار از لحظات به یادماندنی و حماسه‌های گوناگون و متعدد است؛ آن چه که از این تاریخ در کتاب‌ها و خاطرات مختلف مکتوب شده، فقط بخش کوتاهی از آن ایام است و تا تهیه و تدوین همه رویدادهای جنگ تحمیلی، راهی طولانی در پیش خواهد بود. کتاب دژ آهنین مستند روز اول جنگ را به تصویر کشیده است.

هدف از بیان این نکات این نیست که بگوییم کتاب حاضر همه ناگفته‌های روز اول جنگ تحمیلی را آن هم بدون عیب و کمبودی بیان نموده، بلکه تأکید بر ضرورت جمع‌آوری و تدوین رویدادهای دقیق این مقطع از جنگ است. به نظر می‌رسد واقعیت این باشد که آمادگی ارتش و رهبری پیر مراد دلها باعث شد که جلوی پیشروی عراق تا بن دندان مسلح را بگیرد. بالاخره با حمایت‌های انتشارات آتشیار^۱ و بهره‌مندی از بزرگترین منبع اطلاعاتی دفاع مقدس ارتش جمهوری اسلامی ایران که در اختیار این انتشارات است؛ تنها در خود این توان را احساس کردیم که برگی از نخستین روز اول جنگ

۱- وابسته به سازمان حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس آجا

که گویی در بزرگی این واقعه حماسی کمرنگ دیده می‌شود، را به قلم تصویر بکشیم. کمی پس از شروع نگارش این اثر ما نیز همچون بسیاری از دوستان، همکاران و علاقمندان عرصه حفظ آثار و نشر فرهنگ ایثار و شهادت سال‌های دفاع مقدس از قرابت با دریای عمیق تاریخ هشت ساله موضوع دفاع مقدس مرا شیفته خود کرد. پی‌بردم که هرگاه در سرزمینی عشق به شهادت و اعتقاد به پایداری در برابر ظلم، هم جهت شوند. دیگر هیچ نیرویی در برابر این اراده، توان ایستادگی ندارد. که همانا این وعده الهی می‌باشد:

«... اما آن‌ها که می‌دانستند خدا را ملاقات خواهند کرد، گفتند چه بسیار گروه‌های کوچکی که به فرمان خدا، بر

گروه‌های غنیمی پیروز شدند و خداوند با صابران است.» آیه ۲۴۹ بقره

در این کتاب سعی بر آن داریم تا با بیان وقایع مستند روز اول جنگ، گوشه‌ای از رشادت‌ها و دلیر مردی‌های ارتشیان آماده این سرزمین که در آن روزگار تنها نیروی مسلح عمده در برابر دشمن بودند را بیان نمایم.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۷
انگیزه‌های تاریخی عراق برای شروع جنگ.....	۲۲
عمده مفاد قرار داد ۱۹۷۵ الجزایر.....	۲۶
اهداف صدام از حمله به جمهوری اسلامی ایران.....	۲۸
دلایل کاهش قدرت رزمی ارتش جمهوری اسلامی ایران.....	۳۳
حضرت امام خمینی (ره)، بزرگترین حامی ارتش.....	۶۱
زمینه‌سازی و ایجاد بحران.....	۸۰
تحركات نظامی عراق قبل از شروع جنگ.....	۸۶
مقایسه قدرت نظامی ایران اسلامی و عراق.....	۸۹
شروع رسمی جنگ.....	۹۱
ارتش جمهوری اسلامی ایران در شروع جنگ.....	۹۸
دلایل صدام برای شروع جنگ تحمیلی.....	۱۰۴
نبرد در جبهه‌ی شمال غرب.....	۱۱۰
نبرد در جبهه‌ی غرب.....	۱۱۶
نبرد در مناطق مرزی استان کرمانشاه.....	۱۲۵
عملیات پدافندی قصر شیرین.....	۱۳۰
نبرد در منطقه‌ی مرزی شمال استان ایلام.....	۱۳۲

- نبرد در منطقه جنوب..... ۱۳۵
- نبرد در منطقه جنوبی خرمشهر و آبادان..... ۱۳۷
- عملیات پدافندی خرمشهر..... ۱۴۹
- عملیات پدافندی شمال آبادان - ایستگاه حسینه..... ۱۵۱
- نبرد در منطقه‌ی مرکزی اهواز و سوسنگرد..... ۱۵۳
- منطقه‌ی پدافندی تپ سه لشکر ۹۲ زرهی..... ۱۵۴
- نبرد در منطقه مرزی غرب سوسنگرد..... ۱۵۷
- عملیات پدافندی سوسنگرد..... ۱۶۱
- منطقه‌ی پدافندی تپ یک لشکر ۹۲ زرهی..... ۱۶۴
- عملیات در پاسگاه مرزی جنوب غربی اهواز..... ۱۶۵
- نبرد در منطقه شمال، غرب دزفول و شوش..... ۱۶۷
- منطقه‌ی پدافندی تپ دو لشکر ۹۲ زرهی..... ۱۷۰
- عملیات در محور علی غربی - عین خوش..... ۱۷۱
- عملیات پدافندی کرخه - شوش..... ۱۷۳
- نبردهای نیروی هوایی..... ۱۷۵
- عملیات هوایی دشمن..... ۱۷۶
- عملیات هوایی خودی..... ۱۸۶
- عملیات راهبردی انتقام..... ۱۸۸
- نبردهای نیروی دریایی..... ۱۹۳

۱۹۳	 عملیات و تحولات پنج روز گذشته
۲۰۸	 گزارشات نیروی دریایی ارتش در روز اول جنگ
۲۱۸	 روز اول جنگ در منطقه‌ی اروندرود و خلیج فارس
۲۲۱	 عملیات سایر نیروها
۲۲۳	 اطلاعیه‌های ستاد مشترک ارتش
۲۲۵	 بیانیه‌های نظامی عراق
۲۲۹	 اخبار سیاسی نظامی رسانه‌ها
۲۳۵	 مواضع مقامات ایرانی
۲۳۹	 خاطرات روز اول جنگ
۲۶۱	 اسناد
۳۳۳	 منابع

مقدمه

پیروزی شگفت انگیز
انقلاب اسلامی به رهبری
حضرت امام (ره) و رشادت
ملت دلیر ایران، استکبار را
به وحشت انداخت و برای
جبران این شکست دست
به دسیسه و توطئه علیه این
ملت بزرگ زدند.
هنوز شیرینی انقلاب
به کام مردم نرسیده بود که
نوکر سرسپرده استکبار با
آرزوهای واهی دست به
حمله همه جانبه به امید
پیروزی سریع بر مردم این
مرز و بوم زد.

نقشه‌ی هجوم سراسری عراق در شروع جنگ. در جلستانان
به نتیجه رسیده بودند اگر نیروهایشان ۱۰ تا ۲۰ کیلومتر در خاک
ایران پیشروی کنند، حکومت انقلابی تهران متلاشی می‌شود.